

บทคัดย่อ

ในงานศึกษาเรื่อง “สปานิยม:กรณีศึกษา ไทยส์ปายะ”นี้ มีประเด็นที่ต้องการศึกษา คือ การแพทย์แผนไทยภายใต้กระแสสปานิยม ซึ่งมีไทยส์ปายะเป็นตัวอย่างของปรากฏการณ์ดังกล่าว ในช่วงเวลาประมาณ 3-5 ปีที่ผ่านมา “สปา”ได้กลายเป็นกระแสความนิยมที่เกิดขึ้นในสังคมไทย แทบจะไม่มีใครที่ไม่เคยได้ยินคำว่าสปา แม้ว่าจะไม่เคยใช้บริการและไม่รู้จักรักความหมายที่แท้จริงก็ตาม การที่สปาเป็นที่นิยมจนกลายเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมนั้น ก็ได้ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่างๆในสังคมอย่างมาก ที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด คือ จำนวนของสถานประกอบการสปาที่เพิ่มมากขึ้น ผลกระทบเกี่ยวกับสปาที่มีมากขึ้นและหลากหลายขึ้นด้วย สปาได้มีสถานะเป็น life style หรือรูปแบบการดำเนินชีวิต ของคนบางกลุ่มในสังคม และกล่าวได้ว่าสปามีฐานะใกล้เคียงกับการแพทย์ทางเลือก ซึ่งก็เป็นอีกหนึ่งกระแสความนิยมของสังคมด้วย

แต่ด้วยความที่สปามีภาพลักษณ์ของความเป็นตะวันตก วัฒนธรรมตะวันตก จึงมีความพยายามที่จะปรับ และสร้างสปาแบบไทยแท้ๆขึ้นมา โดยมูลนิธิการแพทย์แผนไทยพัฒนาหน่วยงานในกระทรวงสาธารณสุข ได้กล่าวว่า แท้จริงแล้วรูปแบบ วิธีการในการดูแลสุขภาพแบบสปาที่กำลังเป็นที่นิยมกันอยู่นั้น ก็มีอยู่ในสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตแล้ว ดังนั้นจึงได้เกิดการสร้างรูปแบบของสปาแบบไทยแท้ๆ หรือ “ไทยส์ปายะ”ขึ้นมา โดยให้คำอธิบายว่า เป็นการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมตามหลักแพทย์แผนไทย เน้นการสร้างสมดุลของธาตุทั้ง 4 และการใช้สมุนไพรไทย

ในขณะที่คำอธิบายเกี่ยวกับไทยส์ปายะนั้น หลีกเลี่ยงการกล่าวถึงองค์ความรู้ในเรื่องของสปาแบบตะวันตก ทั้งต้นกำเนิดและวิธีการ แต่ในภาคปฏิบัติการกลับมิได้เป็นเช่นนั้นด้วย ถึงแม้ว่าจะมีคำอธิบายว่าไทยส์ปายะไม่ใช่สปาแบบตะวันตก แต่รูปแบบในการปฏิบัติของไทยส์ปายะ กลับมีความใกล้เคียงกับแบบสปาตะวันตก เช่น การดูแล รักษาสุขภาพร่างกาย เพื่อสร้างสมดุลแห่งธาตุทั้ง 4 โดยใช้โภชนบำบัด วารีนบำบัด สุนทรบำบัด และหัตถบำบัด ที่กล่าวว่า เป็นวิถีของไทยนั้น ก็มีความใกล้เคียงกับการดูแลสุขภาพสัมผัสทั้ง 5 ของสปาแบบตะวันตก คือ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส หรือแม้แต่ในศูนย์ไทยสบาย ซึ่งเป็นสปาที่มีการให้บริการภายใต้แนวคิดไทยส์ปายะ และกล่าวได้ว่าเป็นสปาด้านแบบของการนำไทยส์ปายะไปปฏิบัติ ก็มองไม่เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจน กล่าวได้ว่า ไทยส์ปายะก็คือสปานั้นเอง การที่จะแยกความแตกต่างให้ได้ นั้น มีเพียงประการเดียว คือคำอธิบายที่ใช้ประกอบการให้ความหมายของไทยส์ปายะ จนดูเหมือนกับว่าไทยส์ปายะเองก็อยู่ในวังวนของวาทกรรมสปา และได้อาศัยกระแสความนิยมใน

สถาปนา มาสร้างและผลักดันให้ตนเอง ซึ่งก็คือ การแพทย์แผนไทย เป็นที่รู้จัก เป็นที่ยอมรับในสังคมให้มากขึ้น แต่นอกจากนี้สิ่งที่ผู้ศึกษาพบคือ ไทยส์ปายะก็ได้สร้างวาทกรรมบางประการขึ้นมาด้วย ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมความเป็นไทย การสร้างมาตรฐานทั้งด้านผลิตภัณฑ์ และผู้ให้บริการ เป็นต้น จนทำให้เป็นประเด็นที่น่าวิเคราะห์ และอธิบายต่อไปว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากไทยส์ปายะนั้นจะก่อให้เกิดอะไร อย่างไรบ้าง และมีข้อดี ข้อเสียอย่างไร